

חסידי הקו ראו בכך אישור סופי לנכונות גישתם. מתנגדי הקו השיבו על כך — תחילה כי וויכוחים פנימיים, לאחר מכן כפה מלא — בטענה נגדית מוחצת. הם טענו, לא פחות ודא יותר, מאשר זאת: מידהמתייהתשה לא היתה כלל פורצת לולא היה קיים קו ברילב.

מילחמת ההתשה היתה, בעיקרה, הפצה מתמדת על המעוזים. לולא היו המעוזים קיימים שם — מה היה להפציץ?

זה נשמע כפאראדוס, אך יש בכך הגיון. אילו היה קו התעלה תפוס או על-ידי יחידות קטנות של סנקים ניידים, פשוט לא הית מה להפציץ. התוחמים המצריים היו צריכים או לחפש לעצמם מטרות הרחק בעורף הישראלי, מחוץ לטווח תראייה, וממילא היתה היוזמה הצבאית המצרית מאבדת את משמעותה.

כי מעוז אינו רק מטרף נייחת בשטח, שאפשר להפגיוה בנקל ובהתמדה. אדם בבונקר עבה מחוסן בפני ההפצה. אבל המעוז קיים גם כדי לפקח על שטח. יש לו אשנבי ירי, ולייד האשנבים יש חיילים. חיילים אלה, ליד האשנבים, היו הפגיעים ביותר, והם ספגו את עיקר האבידות. אבל גם זה אינו אלא חלק מן התמונה. המעוז זקוק לאספקה — לאוכל, למשקאות, לתחמושת, לבידור. הפי קוד צריך לבקר אותו. כל התנועה הזאת — בציר הקבוע אל המעוז — היוותה מטרף נוחה לפגיעה, ואכן היו בה סגירות רבות.

מתנגדי הקו טענו במשך השנים שכל זה היה, בעצם, מיותר, אילו נתקבלה תפיסתם לגבי שיטת ההגנה על קוהתעלה. כאשר שוחרר אריק שרון מצה"ל, הוא לא הסתיר שזוהי דעתו. לפני כן עשה זאת עזר וייצמן.

הקו ביוס-כיפוף

אולם המיבחהן האמיתי בא ביוס-כיפוף. בשעות הראשונות של הפלישה המצרית לסיני הונחה התיאוריה היסודית של קו ברילב על כף המאזניים. כדי להוכיח את עצמו, היה הקו צריך למי נוע את הפלישה, או למגר אותה בשעותיה הראשונות, לפני שהושג מאחז מצרי איתן. התשובה היא כבר נחלה התיסטוריה.

הקו לא עשה זאת. עוד חסרים פרטים רבים. בוודאי עוד יסופר הרבה על גבורתם של החיילים במעוזים, על התושייה שלהם, הן בנסיגה מן הקו המכותר, הן בהגנה על מעוזים בעורף ה מצרים. אולם סיפורים אלה לא ישנו את ההגיון הבסיסי.

הקו לא מנע את הצלוחה הגדולה, ולא הרף אותה. ברנע שכוחות מצריים גדולים נשי פכו לפני ואיגפו את המעוזים, הפכו המעוזים למכודות, ללא תפקיד איסטרטגי.

יימצאו בוודאי שיאמרו שהמיבחהן לא היה שלם, מפני שבצעם לא הוכן הקו באותה שעה להדיסת צליחהרבת. לא היתה הערכה שהמצרים מסוגלים או מעוניינים בצליחה כזאת.

לולא היה הקו קיים כלל, בוודאי היה מתנחל חקרב כן: כוחות הצבא המצרי היו צולחים את התעלה לאורכה. מסךהשיריון הדק לאורך התעלה היה נסוג, בעוד הכוחות העיקריים של התייר והשיריון, בקווים האחוריים, היו נערכים לבלימה ולהתקפתנגד.

בקיצור: היתה קורח בדיוק אותו הדבר שקרה במציאות, אבל כהרבה פחות אבידות. נוכחות הקו לא שינתה דבר ביום המיבחהן.

בטלוויזיה המצרית: חיילים מצריים באחד מעוזי הקו *

עוד יהיה צורך לנתח את הנתונים, בכוא העת, כדי לבחון את ההבדל מבחינת האבידות שנגרמו לצה"ל ול- מצרים בעיקבות קיומו של הקו, וכן מבחינת עיכוב ההתקדמות המצרית, אם היה עיכוב כזה.

דוגמת קו מזיני

כימעט מן הרנע הראשון של הקמת הקו, נזרק לתוך הוויכוח שם שהפך לשסידבר: קו מאזינו.

בפרוץ מילחמתהעולם הראשונה דגל הצבא הצרפתי בדוקטרינה התקפית מוחלטת. פרי נסיונו במלחמה האחרונה (זו של 1870). כתוצאה מכך הוא סבל אבידות נוראות, ולא השיג דבר נגד מכונתהירייה וגדרהתיל. בארבע שנות המלחמה היא היתה עליונות גמורה למיגד נגה, שהתבססה על חפירות מבוצרות.

אחרי המלחמה הוסק הלכה. הגנרלים הצרפתיים, כמו רוב הגנרלים, ראו את המלחמה הבאה בעיני המלחמה האחרונה. הם האמינו בעליונות המיגונה. היו מודעים לצורך לחסוך חייאדם. (צרפת היתה שרוייה או בפאניקה, בגלל ירידת שיעורהלידות).

כך הוחלט להקים קוריבצורים אדיר לאורך כל הגבול הגרמני. הוא הוקם החל מ-1930, וגשא את שמו של שרי המלחמה הצרפתי, אנדרה מאזינו. הוא היה מושלם מכל הבחינות, הוכן למצור ארוך, ולדעת כל המומחים איאפשר היה להבקיע אותו.

מאחורי הקו, הלכה צרפת לישון. היא כימעט לא שמה לב להתפתחויות החדשות של אמצעי-המלחמה. מילבד קצין צעיר בשם שארל דהגול, לא הודה איש בעובדה שעם עליית כוחתהשיריון ומטוסייהקרוב החדשים, עברה העליונות למיתקפה.

תחת לחקים כוחותשיריון ניידים, כדי לבי רום ולהדוף פורש, סמכה צרפת על קו מאזינו. הסוף הוא נחלה התיסטוריה. הגרמנים לא טרצו את הקו. הם פשוט אגפו אותו. הכוח בקודת רומל פרץ בשטח לא-מבוצר, שנחשב כבלתי-עביר לכוחותשיריון גדולים. הצבא הגרמני הגיע ללב צרפת, השמיד את הצבא הצרפתי, ורק לאחר מכן חזר והגיע לעורף קו מאזינו, שנכנע בלא קרב.

את קו ברילב איאפשר היה לאגוף, אך מכיוון שלא הספיק לבלימת התקפה של כוח גדול, עברו המצרים בין מעוזיה, שאיבדו מייד את משמעותם ואה חשיבותם היצבאית.

יתכן שישראל היתה מגיבה על ריכוזו היצבא המצרי, ערב המלחמה, בצורה מחויה ותקיפה יותר, לולא היתה קיימת האשלייה של קו ברילב. גם מבחינה זו מילא הקו תפקיד שקלני.

קו ברילב וקו המחשבה

אולי כדאי לעמוד על השלכה אחרת של תוויכוח על הקו — ויכוח שבוודאי יתנהל אחרי המלחמה בלהט, למשך זמן רב.

בסופו של דבר היתה התפיסה של קו ברילב חלק מן התפיסה הכוללת של "גבולות-כיפוף" איסטרטגיים, שהיתה בעוכרי ישראל במשך שש השנים האחרונות.

מעוז בקו ברילב הגמור * *

האמונה האווילית, שאיזשהו גבול יכול לספק ביטחון, אך ורק בכלל מיקומו הגיאוגרפי, שלטה בכל המחשבה הישראלית.

אם הגבול לבדו מבטיח ביטחון, ומונע התקפת-אוייב, כי אז יש הגיון בביצורו בקו מאזינו. היתה סה תחליך מקובל: סיסמה שיטחית הפכה אידיאולוגיה פוליטית. התי אידיאולוגיה הפוליטית קבעה דוקטרינה צבאית. קו ברילב לא היה אלא יישום של תפיסת "גבולות-הביטחון" שפשי טה את חרגל ב-6 באוקטובר 1973.

* כשבידס דגל ישראלי קרוע.

** עומד על זחל"ם: האלוף אברהם (אלברט) מנדלר ז"ל, שנהרג השבוע בקרב, ומאחוריו השכפ"ץ (שיכתב פי" צוץ — כיסוי האבן בובה של מטרים מעל לבונקרים).

מעוז בליל מלחמת ההתשה